

บทบาทของการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายและการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนอาสาสมัครชาย

The Role of Communication in Network Building and Public Consciousness Raising for Male Youth Volunteers

พงศธร สิงห์น้อย*

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษา ความสำคัญของบทบาทของการสื่อสารที่ส่งผลต่อการสร้างอาสาสมัครเยาวชนชายใหม่ๆ ให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมอาสาสมัคร การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกเยาวชนอาสาสมัครชายภายในเครือข่าย และการขยายความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่น และยังได้ศึกษาถึงบทบาทของการสื่อสารในการช่วยส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนอาสาสมัครชาย โดยทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบรูปแบบของการสื่อสารของกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชน 2 กลุ่มระหว่าง กลุ่มอาสาสมัคร Dog Nation Team กับกลุ่มอาสาสมัครบ้านดินไทย ที่มีรูปแบบในการทำกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคมที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า อาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม ได้ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อรับมือกับสภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) แบบหนึ่ง ซึ่งเยาวชนชายที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 17-25 ปี เป็นกลุ่มคน

*นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อีเมลล์ : zanagun@hotmail.com

รุ่นใหม่ โดยส่วนใหญ่อกำลังศึกษาอยู่หรือทำงาน เป็นชนชั้นกลาง และมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของเยาวชนชายเป็นไปโดยสมัครใจ ไม่ได้ถูกบังคับ ซึ่งการสื่อสาร มีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างอาสาสมัครเยาวชนชายกลุ่มใหม่ รักษาความสัมพันธ์กับเยาวชนชายกลุ่มเดิม และขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่น ๆ โดยการทำงานในลักษณะของการทำงาน “วิ่งสามขา” โดยการสื่อสารเพื่อการสร้าง รักษา และขยาย เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยทำให้เครือข่ายสามารถคงอยู่ต่อไปได้ นอกจากนี้ในการทำงานร่วมกับเยาวชนชายเครือข่ายจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (1) การเปิดโอกาสให้เยาวชนชายเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครด้วยความสมัครใจ (2) การเปิดโอกาสให้เยาวชนชายมีส่วนร่วม และ (3) การสร้างสำนึกความเป็นเจ้าของของเยาวชนชายต่อกลุ่มอาสาสมัคร นอกจากนี้ การสื่อสารยังมีบทบาทในการช่วยสร้าง และส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชาย โดยแสดงบทบาทซึ่งส่งผลสำคัญในระดับปัจเจก โดยการช่วยทำให้เยาวชนชายตระหนักถึงปัญหาบางอย่าง (Sense) ที่เกิดในสังคมและกระตุ้นให้เยาวชนชายเกิดความรู้สึกที่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ : บทบาทของการสื่อสาร / เครือข่าย / อาสาสมัคร / จิตสำนึกสาธารณะ / เยาวชนชาย

Abstract

The objective of “The Role of Communication in Network Building and Public Consciousness Raising for Male Youth volunteers” research is to study the role of communication in building, keeping, and expanding network of male volunteers, and to study the role of communication in order to encourage young male volunteer spirits to volunteering for public. Focus groups participants in this research are young male volunteers and leaders of 2 different volunteering groups; Dog Nation team and Bandin Thai group.

From the research, both volunteering groups name their team “Dog Nation Team” and “Bandin” to deal with the associated situations in Thailand. Their actions are considered as a ‘new social movement.’ Most of the male volunteers are in the range of age 17-25, some are still students, employees, or came from wealthy families. All of them are willing to do volunteering work by their own decision. Communication is an important role in building a new male volunteering group; to keep their relationship with the group they’re already in, and to expand and connect their groups together. Building, keeping, and expanding network through “three-legged race” is a kind of work which helps the network going forward. The study also shows that a good communication network for male volunteers should; (1) join the group by their own will (2) open opportunity for male volunteers to get involve with activities. (3) encourage male volunteers’ consciousness as a part of the volunteering group founders. In addition, communication also help male volunteers’ building and supporting their public consciousness. Their roles will show them what the problems are in the society, and what they could do to help and solve those problems happening in the society.

Keywords: Role of communication/ network/ volunteer/ public consciousness/ male youth

บทนำ

ผู้วิจัยเชื่อว่า “จิตสำนึกสาธารณะนั้น” อาจเป็นสิ่งที่ทุกคนมีอยู่ในตัว เพียงแต่ยังขาดการกระตุ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเท่านั้น โดยเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนที่เป็นวัยอันเต็มไปด้วยศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มเปี่ยม แต่กลับถูกมองผ่านบรรทัดฐานทางสังคมของผู้ใหญ่ว่า การจับกลุ่มของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนชาย เป็นการจับกลุ่มมั่วสุม ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสังคมในอนาคต โดยไม่ได้มองว่าสาเหตุที่แท้จริงแล้ว มาจากการที่พวกเขาเหล่านั้นไม่มีพื้นที่ โอกาส และไม่รู้ว่าควรจะทำกิจกรรมอย่างไร ในการแสดงออกถึงจิตสำนึกสาธารณะในรูปแบบของตนเอง และได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่และสังคม

134

หนึ่งในรูปแบบของกิจกรรมที่ผู้วิจัยเชื่อว่า เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชายที่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมากที่สุดคือ การเข้าร่วมเป็นเยาวชนอาสาสมัคร และทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครเพื่อสังคมกลุ่มต่างๆ เพราะเยาวชนชายนอกเหนือจากในฐานะของการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม เป็นพื้นฐานสำคัญของชาติ และเพื่อการนำชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองแล้ว เยาวชนชายยังมีบทบาทอื่นที่สำคัญ ได้แก่ บทบาทของอาสาสมัคร ซึ่งเป็นผู้ที่สมัครทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งบทบาทดังกล่าว สามารถแสดงออกผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความสนใจและความต้องการของเยาวชน การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการอาสาสมัครต่างๆ เป็นการช่วยกระตุ้นให้เยาวชนอาสาสมัครชายได้มีโอกาสพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น

เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะเยาวชนอาสาสมัครชายในการวิจัยในครั้งนี้ นั้น เนื่องจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้มีโอกาสเข้าไปร่วมงานกับกิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง ทำให้สังเกตเห็นว่า ในปัจจุบันมีเยาวชนที่ให้ความสนใจและเข้าร่วมงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมอยู่เป็นจำนวนมากมาย แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นเยาวชนหญิง

มากกว่าเยาวชนชาย ซึ่งเมื่อคิดโดยเฉลี่ย หากมีเยาวชนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม 10 คน มักจะเป็นเยาวชนหญิงประมาณ 8 คน ในขณะที่เป็นเยาวชนชายประมาณ 2 คน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มผู้ดูแลกิจกรรมอาสาสมัครหลายกลุ่ม ว่าเยาวชนที่เข้าร่วมงานอาสาสมัครนั้น ส่วนใหญ่นั้นมักจะเป็นเพศหญิง

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยว่า “อาสาสมัครเยาวชนชาย” เหล่านั้นหายไปไหน และบทบาทการสื่อสารจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นจิตสำนึกสาธารณะ และชักจูงใจให้กลุ่มเยาวชนชายเหล่านั้นให้เกิดความสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครได้อย่างไร ในขณะเดียวกันท่ามกลางการสื่อสารหลากหลายชนิดที่เยาวชนชายใช้อยู่ ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่อง “เครือข่ายการสื่อสาร” เป็นพิเศษเนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารเหมือนกับเป็นการเชื่อมโยงระหว่างอาสาสมัครเยาวชนชายกับกลุ่มอาสาสมัครเอาไว้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกันในหลายรูปแบบหลายสถานการณ์ นอกจากนี้เครือข่ายมีลักษณะเด่นในการทำงานแบบผสมผสานกำลัง (Synergy) ซึ่งก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงานของกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครชายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นที่ปัจเจกไม่สามารถทำได้โดยลำพัง ไปสู่การรวมกลุ่มที่มีพลังมากกว่า เช่น ปัญหาเรื่องโรคเอดส์ ยาเสพติด การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเครือข่ายเยาวชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก และสามารถสลายตัวไปได้อย่างรวดเร็ว

การสร้างอาสาสมัครขึ้นมาหนึ่งคน โดยเฉพาะเยาวชนอาสาสมัครชายนั้น แม้จะมีประโยชน์ต่อทั้งตนเองและสังคม แต่ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอีกทั้งต้องอาศัยเวลา แต่ถ้าหากสามารถสร้างได้ เยาวชนอาสาสมัครก็จะกลายเป็นพลังหนึ่งในการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาดังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าว กลุ่มอาสาสมัครจึงจำเป็นที่จะต้องมีการนำเครื่องมือทางการสื่อสารที่น่าสนใจ มีรูปแบบของกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของวัยรุ่น จนทำให้เยาวชนชายเกิดความสนใจเข้าไปลองเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมอาสาสมัครสักครั้ง

หนึ่ง ผู้วิจัยเชื่อว่า จะเสมือนกับเป็นการช่วยกระตุ้นจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชายให้เกิดขึ้น และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว กลยุทธ์ทางการสื่อสารก็ยิ่งถือว่า มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการสร้าง และรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาสาสมัครกับเยาวชนอาสาสมัครชายเอาไว้ ก่อให้เกิดการรวมพลังแห่งจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งพลังของเครือข่ายนี้สามารถทำสาธารณะประโยชน์ และขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมได้มากกว่าที่ปัจเจกชนเพียงคนเดียวจะสามารถทำได้ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าความรู้เหล่านี้จะสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเยาวชน และพัฒนาสังคมต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทของการสื่อสารในการสร้าง รักษา และขยายเครือข่ายของเยาวชนอาสาสมัครชาย และบทบาทของการสื่อสาร ในการช่วยส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนอาสาสมัครชาย

136

แนวคิด

1.แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร Harold Lasswell (1948) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน[1] ได้เคยให้คำจำกัดความเรื่องบทบาทของการสื่อสารมวลชนว่ามีหน้าที่สำคัญ 4 ประการคือ

1.1 *สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม* (Surveillance of Environment) คือ การเฝ้าสอดส่องเหตุการณ์ต่างๆ รวมถึงภัยอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม

1.2 *ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของสังคมให้อยู่ร่วมกันได้* (Correlation of the Parts) คือ การที่สื่อมวลชนเข้ามาช่วยในการทำหน้าที่ ประสานปรับให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ในสังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยตามสมควร

1.3 *ถ่ายทอดมรดกทางสังคม* (Transmission of Social Inheritance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

Charles R. Wright (1976) ได้นำเสนอเรื่องบทบาทของสื่อสารมวลชนเพิ่มเติมจากคำจำกัดของ Lasswell เพิ่มมาอีกข้อหนึ่งคือ

1.4 การให้ความบันเทิง (Entertainment) คือ การถ่ายทอดผลงานทางการละคร โดยอาศัยสัญญาณสัญลักษณ์ ภาพ เสียง เพื่อความสนุกสนานรื่นรมย์

2.แนวคิดเรื่องขบวนการทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร [2] กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ไม่ใช่ขบวนการเคลื่อนไหวบนฐานของชนชั้นใดเพียงชนชั้นเดียวอย่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในอดีตที่ทฤษฎีมาร์กซิสต์พยายามที่จะอธิบาย และมีใช้เรื่องแคบๆ เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มอย่างที่ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ในวิชารัฐศาสตร์ว่าไว้ ไม่ได้เรียกร้องผ่านกลไกทางการเมืองที่ดำรงอยู่ อย่างเช่นพรรคการเมืองหรือนักการเมือง และมีได้หวังพึ่งกลไกทางการเมืองที่ดำรงอยู่ อย่างเช่นพรรคการเมืองหรือนักการเมือง และมีได้หวังพึ่งกลไกของรัฐอย่างขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องในอดีต แต่เป็นการเคลื่อนไหวเรียกร้องด้วยตนเอง เนื่องจากไม่เชื่อในความเป็นตัวแทนของระบบพรรคการเมือง และไม่เชื่อมั่นศรัทธาในความสามารถรวมไปถึงความเป็นจริงของรัฐ เป้าหมายในการเรียกร้องจึงไม่ใช่เพื่อต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐอย่างขบวนการเคลื่อนไหวในอดีต แต่เป็นความต้องการสร้าง “กติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต” และทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization-RM) Olson (1965) ผู้บุกเบิกทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้อธิบายว่า ปัจเจกชนจะเข้าร่วมการกระทำรวมหมู่ในบางสถานการณ์เนื่องจากมีสิ่งกระตุ้น สิ่งนั้นอาจจะเป็นการบังคับ การลงโทษ หรือแรงจูงใจ

3.แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย (Network) Rogers (1986) [3] กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสารเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเชื่อมโยงกัน กาญจนา แก้วเทพ (2538) อธิบายว่า เครือข่าย (Network) หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆองค์กร ที่ต่าง

มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย วิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีรากฐานเอาไว้ (เปรียบเสมือนการมีสายโทรศัพท์ที่เชื่อมต่อไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือ หรือขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหา ก็สามารถติดต่อได้ จากการให้ความหมายในช่วงต้น กล่าวโดยสรุปแล้ว เครือข่าย หมายถึงกลุ่มคน หรือองค์กรที่มีความสมัครใจกันในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันในหลายด้าน อาทิเช่น ทางด้านสังคม เป็นต้น

4.แนวคิดเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ และจิตสำนึกทางสังคม (Public Mind) อัจฉรา ไฉมแจ่ม [4] ได้สรุปจิตสำนึกทางสังคมคือสภาวะความรู้ตัวถึงความคิด และความรู้สึกต่อบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน โดยจันทรา ธนสงวนวงศ์ [5] ได้อธิบายแนวคิดเรื่องการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และแนวทางในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า การสร้างจิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบในตนเอง ถึงแม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน แต่ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับ จิตสาธารณะก็จะไม่เกิด ฉะนั้นคำว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีแนวทางที่สำคัญในการปฏิบัติที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

5.แนวคิดเรื่องอาสาสมัคร (Volunteer) Oxford English Dictionary ได้นิยามความหมายของอาสาสมัคร หมายถึง การสมัครใจทำงานใดๆ โดยไม่รับค่าตอบแทน Susan J. Ellis และ Katerines H. Noyes (2003) [6] ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครว่า หมายถึง การเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำดังกล่าวไม่ใช่การกระทำตามหน้าที่

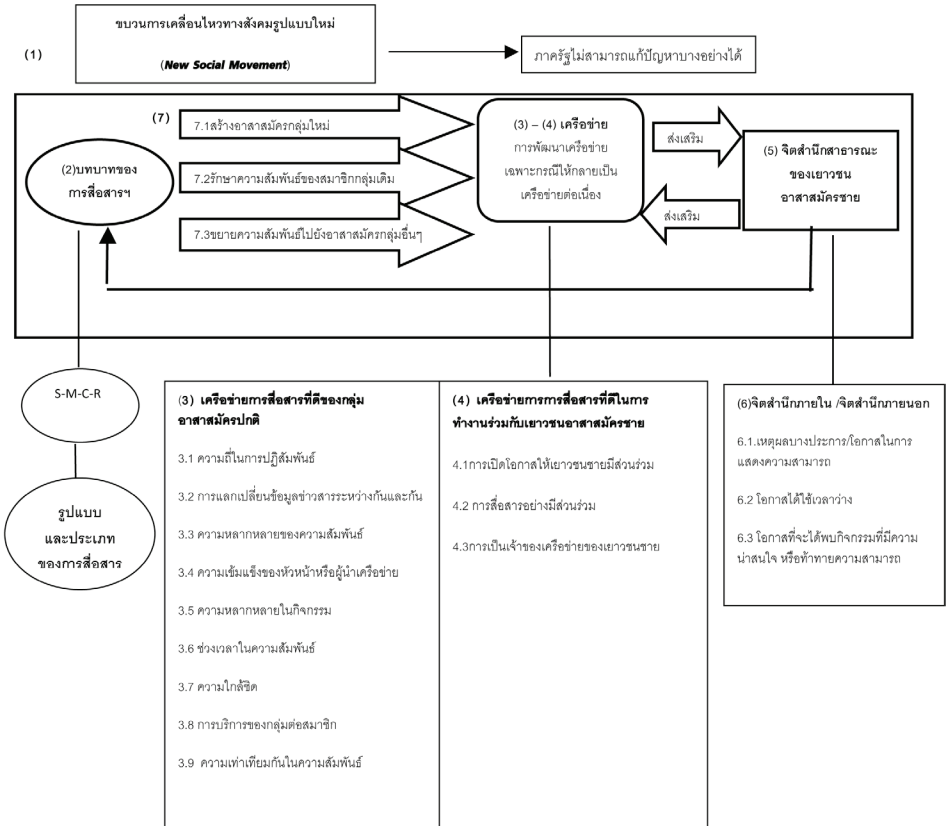
6.แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้ให้ความหมายของเยาวชนไว้ว่า “เยาวชน” คือ บุคคลที่มีอายุ 15-25 ปี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2537) พระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดความหมายว่า “เยาวชน คือ บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี”

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เยาวชนอาสาสมัครชาย และหัวหน้าหรือแกนนำของเครือข่าย จำนวน 25 คน จากอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัคร Dog Nation Team และกลุ่มอาสาสมัครบ้านดินไทย ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แกนนำหรือหัวหน้ากลุ่มอาสาสมัคร และเยาวชนอาสาสมัครชายที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร โดยบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ในข้อมูล (Key Information) การสังเกต (Observation) และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research)

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาสามารถอธิบายข้อค้นพบที่สำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัยโดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1. ผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย

1. กลุ่มอาสาสมัคร กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ซึ่งเกิดขึ้นจากสภาวะวิกฤตในสังคม

กลุ่มอาสาสมัคร Dog Nation Team กับกลุ่มอาสาสมัครบ้านดินไทย มีจุดเริ่มต้นของเครือข่ายสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นกลุ่มที่ถูกสร้างขึ้นจากการรวมตัวของอาสาสมัครที่ได้ลงพื้นที่ไปทำกิจกรรมอาสาสมัครในการช่วยเหลือผู้อื่น ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์วิกฤตเหมือนกัน ซึ่งในเริ่มแรกเป็นการตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์วิกฤตเฉพาะหน้า หรือ เป็นเพียงกลุ่มอาสาสมัครเฉพาะกรณีเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ซึ่งได้อธิบายถึงกระบวนการที่ภาคประชาชนเกิดการรวมกลุ่ม หรือการรวบรวมสรรพกำลังจากภาคประชาชนในการเข้าไปช่วยเหลือพื้นที่ที่ประสบภัย หรือได้รับความเดือดร้อนด้วยตัวเอง โดยที่ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ และเมื่อมีการทำกิจกรรมอาสาสมัครร่วมกันอย่างต่อเนื่อง กลุ่มอาสาสมัครทั้งสองกลุ่มก็พัฒนาเป็นกลุ่มอาสาสมัครต่อเนื่องในที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการระดมสรรพกำลัง (Mobilization) ในการรวบรวมทั้งทรัพยากร ความช่วยเหลือ เงินทุนและบุคคล ซึ่งในที่นี้คือเยาวชนชายทำให้เกิดการเข้าร่วม และสนับสนุนงานอาสาสมัคร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการเกิดสภาวะวิกฤตขึ้นในสังคมที่รุนแรงมากกว่าที่ภาครัฐจะสามารถทำการช่วยเหลือได้เพียงฝ่ายเดียว เช่น การเกิดภัยธรรมชาติ น้ำท่วมครั้งใหญ่ เมื่อปลาย พ.ศ.2545 การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อปลาย พ.ศ.2547 เป็นต้น จะทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคประชาชนในรูปแบบของกลุ่มอาสาสมัคร เพื่อเข้าไปทำการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเดือดร้อนในพื้นที่ประสบภัยโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

2. บทบาทของการสื่อสารในการสร้าง รักษา และขยายเครือข่าย

2.1 การเลือกช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสม การใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสาร และรูปแบบทางการสื่อสารที่เยาวชนให้ความสนใจ และส่งผลทำให้

เยาวชนชายเกิดตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครมากที่สุดคือ “สื่อบุคคล” หรือ “ผู้นำความคิด” (Opinion Leader) และ “สื่อกิจกรรม” โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1.1 ผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่มอาสาสมัคร (Opinion Leader) เยาวชนอาสาสมัครชายต้องการและความเคารพศรัทธาในตัวผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่มอาสาสมัคร โดยลักษณะของผู้นำความคิด หรือแกนนำในทัศนคติของเยาวชนชาย มีลักษณะคือ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกภายในกลุ่ม การพูดจาง่าเชื่อถือ กล้าตัดสินใจได้รับความศรัทธาจากสมาชิกภายในกลุ่ม มีความเป็นผู้ใหญ่ มีการวางตัวและการแสดงออกที่เหมาะสม ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม ประสานงานเก่ง มีความเป็นกันเอง มีความเป็นผู้นำ ได้รับความไว้วางใจ และมีเหตุผล เป็นต้น

142

2.1.2 เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครกับกลุ่มอาสาสมัครมาก่อน จะทำหน้าที่เป็น “สื่อบุคคล” ในการชักชวนให้เยาวชนอาสาสมัครชายมาเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วเยาวชนชายที่ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในครั้งแรก จะมาเข้าร่วมพร้อมกับเพื่อนๆ

2.1.3 สื่อกิจกรรม เป็นสื่อที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปลูกฝังทัศนคติ การกระตุ้นและปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับเยาวชนชาย เนื่องจากเป็นสื่อที่เยาวชนชายได้มี “ส่วนร่วม” ในการลงมือปฏิบัติจริงๆ และได้เรียนถึงปัญหา แนวทางแก้ไข จากการทำงานอาสาสมัครด้วยตนเอง

3.องค์ประกอบของเครือข่ายทางการสื่อสารที่ดีของกลุ่มอาสาสมัครโดยปกติ

3.1 ความถี่ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กลุ่มเครือข่ายที่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวอยู่ภายในกลุ่มเสมอๆซึ่งจะทำให้เครือข่ายมีสีสันไม่น่าเบื่อหน่าย

3.2 การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน หากสมาชิกในเครือข่ายมีการ

แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน โดยมีความหลากหลายและมีลักษณะของการผลัดเปลี่ยนกันเป็นทั้ง “ผู้รับสาร” และ “ผู้ส่งสาร” จะทำให้การสื่อสารมีความหลากหลายมากกว่า การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ส่งสาร หรือผู้รับสารที่ตายตัว

3.3 ความหลากหลายในความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการรักษาสมาชิกเดิมของเครือข่าย เครือข่ายที่มีความหลากหลายในความสัมพันธ์ จะทำให้เยาวชนชายได้มีโอกาส “เลือก” ในการสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มมากกว่า

3.4 ความเข้มแข็งของหัวหน้า ผู้นำ หรือแกนนำเครือข่าย ถ้าหากเครือข่ายใดมีหัวหน้าหรือแกนนำกลุ่มที่มีความเข้มแข็งมาก เครือข่ายก็จะสามารถคงอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าหัวหน้ากลุ่มมีความอ่อนแอหรือเข้มแข็งไม่เพียงพอ เยาวชนชายไม่ศรัทธาในหัวหน้าของเครือข่ายอาจทำให้เครือข่ายเกิดการล่มสลายได้

3.5 ความหลากหลายในกิจกรรม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เยาวชนชายเกิดการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร เนื่องจากความหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรม ทำให้เยาวชนชายเกิดการ “เลือก” เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครได้ตามความสนใจของตัวเอง ซึ่งทำให้เยาวชนชายให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอาสาสมัครมากกว่าการเข้าร่วมโดยถูกบังคับ

3.6 ช่วงเวลาในความสัมพันธ์ยิ่งเยาวชนอาสาสมัครชายกับกลุ่มอาสาสมัครมีช่วงเวลาในการสานความสัมพันธ์มากเท่าไร ก็จะมีความสัมพันธ์และความใกล้ชิดระหว่างกันในเครือข่ายมากยิ่งขึ้น

3.7 ความใกล้ชิด ความใกล้ชิดระหว่างกันของเยาวชนชายกับกลุ่มอาสาสมัคร ในลักษณะของ “เพื่อน” และ “ครอบครัว” ซึ่งจะมีการดูแลช่วยเหลือกันในเรื่องชีวิตส่วนตัวนอกเหนือจากการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ความใกล้ชิดดังกล่าวจะทำให้เยาวชนชาย และกลุ่มอาสาสมัครมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

3.8 การบริการของกลุ่มต่อสมาชิก การบริการหรือสวัสดิการของกลุ่มต่อเยาวชนชายที่เป็นสมาชิกในเครือข่าย เช่น อาหาร เครื่องดื่ม รถรับส่งในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญและต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเยาวชนชายส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครอยู่ในช่วงวัยที่ยังไม่มีรายได้จากการทำงาน หากไม่ได้รับการช่วยเหลือ เยาวชนชายก็จะไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ หรืออาจเข้าร่วมได้ไม่เต็มที่นักเนื่องจากความขาดแคลนในเรื่องปัจจัยในเรื่องของเศรษฐกิจ

3.9 ความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ เครือข่ายที่ให้ความสำคัญกับระดับความเท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนชายกับกลุ่มอาสาสมัครยิ่งมาก และมีลักษณะความสัมพันธ์ที่หลากหลายทั้งแบบ”แนวนอน” และ ”แนวตั้ง” จะสามารถนำรูปแบบความสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้อย่างหลากหลาย มากกว่าเครือข่ายที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบเดียว

4. องค์ประกอบของเครือข่ายการสื่อสารที่ดี ในการทำงานร่วมกับเยาวชนอาสาสมัครชาย

4.1 การเปิดโอกาสให้เยาวชนชายเกิดการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร กลุ่มอาสาสมัครต้องมีการใช้การสื่อสารเพื่อแสดงให้เยาวชนชายเห็นว่ากลุ่มอาสาสมัครกำลังมี “การเปิดโอกาส” บางอย่างให้เยาวชนชายได้เข้าร่วม เช่น เยาวชนชายสามารถเสนอกิจกรรมได้ เป็นต้น

4.2 การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนชายกับกลุ่มอาสาสมัคร ยิ่งกลุ่มอาสาสมัครเปิดโอกาสให้เยาวชนชายมีส่วนร่วมในเครือข่ายมากเท่าใด เยาวชนชายก็จะยิ่งให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมอาสาสมัครของเครือข่ายมากเท่านั้น

4.3 สำนึกความเป็นเจ้าของของของเยาวชนชายต่อกิจกรรมอาสาสมัคร กลุ่มอาสาสมัครที่เยาวชนชายมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง จะทำให้เยาวชนชายเกิดความหวงแหน และมีความต้องการมีส่วนร่วมช่วยเหลือให้เครือข่ายของกลุ่มยังคงสามารถอยู่ต่อไปได้

5. บทบาทของการสื่อสาร ในการช่วยส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชาย

ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ “การสื่อสาร” เข้ามาช่วยในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยการสื่อสารจะแสดงบทบาทซึ่งส่งผลสำคัญในระดับปัจเจก หรือเยาวชนชายที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร การสื่อสารจะช่วยทำให้เยาวชนชายตระหนักถึงปัญหาบางอย่าง (Sense) ที่เกิดในสังคมและกระตุ้นให้เยาวชนชายเกิดความรู้สึกที่อยากเข้าไปมีส่วนในการร่วมแก้ไข ทั้งในฐานะของอาสาสมัคร หรือในฐานะของสมาชิกคนหนึ่งในสังคม นอกจากนี้การสื่อสารระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่ายที่ดีและสม่ำเสมอ ซึ่งลักษณะของการสื่อสารภายในเครือข่ายที่ดีได้ทำการกล่าวถึงไปแล้วในหัวข้อข้างต้น ยังช่วยทำให้เกิดมิตรภาพ (Relationship) ระหว่างเยาวชนชายกับสมาชิกคนอื่นในเครือข่าย ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกในการทำงานอาสาสมัครของเยาวชนชาย ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชายให้เกิดขึ้นอีกทางหนึ่ง

6. ลักษณะจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนอาสาสมัครชายที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอาสาสมัคร

เยาวชนชายมีจุดร่วมกันในเรื่องของนิยามและการให้ความหมายในเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการทำความดีเพื่อส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่ถูกบังคับ การเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และการช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนชายตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร ดังต่อไปนี้

6.1 โอกาสในการแสดงความสามารถในการทำงานอาสาสมัครของเยาวชนชาย ในการออกแบบกิจกรรมอาสาสมัครสำหรับเยาวชนชายนั้น ต้องคำนึงถึงการ “เปิดโอกาส” ให้เยาวชนชายสามารถแสดงความสามารถของเพศชายได้อย่างเต็มที่ เช่น งานประเภทการใช้แรงงานช่าง เป็นต้น ซึ่งเยาวชนชาย

จะมีความต้องการทำงานอาสาสมัครที่มีความท้าทายความสามารถ แปลกใหม่ และไม่เคยทำมาก่อน และเน้นในเรื่องของ “ความสนุก” เพื่อดึงดูดให้เยาวชนอาสาสมัครชายให้เกิดการมาเข้าร่วมกิจกรรม

6.2 โอกาสในการใช้เวลาว่างของเยาวชนอาสาสมัครชาย ความเหมาะสมของช่วงเวลา หรือ “เวลาว่าง” มีความสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของเยาวชนชาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเยาวชนชายจะมีเวลาว่างในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เนื่องจากต้องเรียนหนังสือ หรือทำงานในวันธรรมดา และเยาวชนชายเห็นว่าการประกาศเปิดรับอาสาสมัครล่วงหน้าเป็นระยะเวลาานานจะช่วยให้เยาวชนชาย สามารถที่จะวางแผนในการเข้าร่วมกิจกรรมล่วงหน้าได้

6.3 โอกาสที่จะได้พบกับกิจกรรมที่มีความสนใจหรือท้าทายความสามารถ เยาวชนชายมีความคาดหวังที่จะได้มีโอกาสพบกับกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น ท้าทายความสามารถของเพศชาย และเป็นกิจกรรมที่ไม่เคยทำมาก่อน

7. ความสำคัญของการสร้างเครือข่าย โดยการทำงานแบบวิงสามขา กลยุทธ์การนำกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างอาสาสมัครกลุ่มเดิม รักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มเดิม และขยายความสัมพันธ์ไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่น ๆ นั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ การนำกระบวนการสื่อสาร และกลยุทธ์ทางการสื่อสารทั้งสามรูปแบบมาใช้ทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในลักษณะของการทำงานแบบ “วิงสามขา” ควบคู่กัน เนื่องจากวิธีการดังกล่าวล้วนแต่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถนำมาใช้สนับสนุนกันในสถานการณ์ต่างๆที่แตกต่างกันได้

7.1 การสร้างอาสาสมัครกลุ่มใหม่ การเปิดรับสมาชิกใหม่ๆจะทำให้เครือข่ายได้กำลังจากเยาวชนอาสาสมัครใหม่ที่อาจจะสามารถเข้ามาช่วยทำงานอาสาสมัครหมุนเวียนกันแทนสมาชิกอาสาสมัครชายที่ไม่ว่างเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร และยังเป็นการขยายจำนวนสมาชิกของเครือข่ายทำให้

เครือข่ายมีขนาดใหญ่ขึ้น รวมไปถึงมีศักยภาพในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น

7.2 การรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มเดิมเอาไว้ รวมไปถึงการสร้าง ความเท่าเทียมกันในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเอาไว้ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่ดี เพราะหากไม่มีการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี และต่อเนื่องก็อาจจะทำให้เครือข่ายเกิดการล่มสลายได้

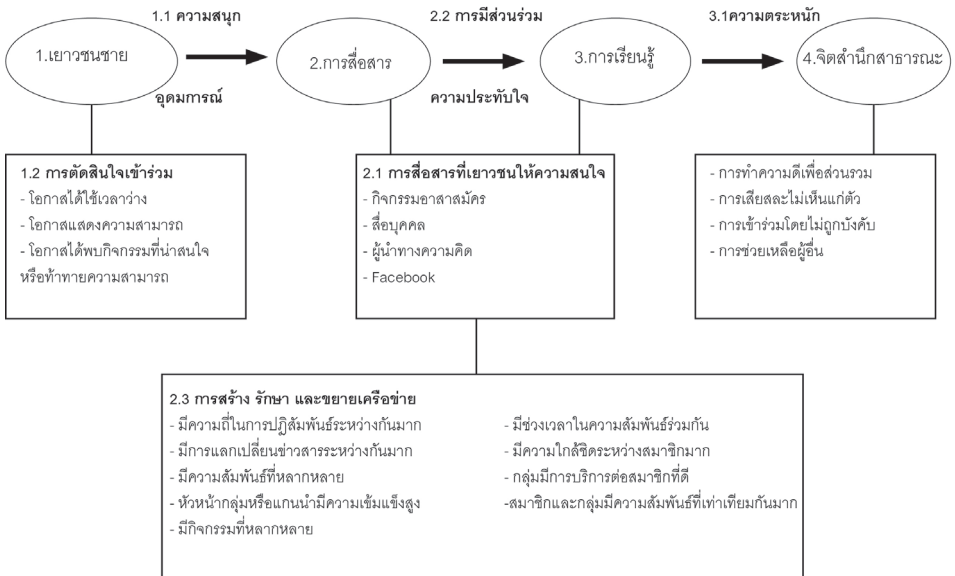
7.3 การขยายความสัมพันธ์ไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่นๆ การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หรือการทำกิจกรรมอาสาสมัครร่วมกันจะทำให้เกิดการรวมพลังร่วมกันกลายเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มอาสาสมัครขนาดใหญ่ ที่ไม่สามารถทำได้โดยการทำงานของอาสาสมัครเพียงกลุ่มเดียว

อภิปรายผล

ผลของการศึกษาในครั้งนี้ สามารถอธิบายข้อค้นพบที่สำคัญ ได้โดยการใช้แบบจำลองรูปภาพซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการสื่อสารที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่าย และการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนชาย โดย

(1.Entry Point)

(4.Ending Point)

สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎี ได้ดังต่อไปนี้
 แผนภาพที่ 2 แบบจำลองการเรียนรู้ของเยาวชนชายอย่างยั่งยืน ผ่านการทำกิจกรรมอาสาสมัคร

จากแบบจำลองพบว่า (1) เยาวชนชายส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร อาจจะเป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมโดยที่ “ไม่มีความรู้” หรืออาจเป็นการเข้าร่วมเริ่มแรก (1.1) ในลักษณะของการเข้าร่วมเพราะ “ความ

น่าสนใจของกิจกรรม” หรือ “ถูกเพื่อนชักชวน” ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมมาจากความสนุก และอุดมการณ์บางอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) ของ Olson ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สิ่งกระตุ้นเฉพาะบุคคล ส่งเสริมให้เกิดการกระทำรวมหมู่ขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจเข้าร่วม (1.2) เยาวชนชายต้องมีโอกาสบางประการที่สอดคล้องกับกลุ่มอาสาสมัคร เช่น เวลารว่าง การได้แสดงความสามารถ การได้พบกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ หรือท้าทายความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) ในข้อที่ว่า ปัจเจกบุคคลมีการคำนวณผลได้ผลเสียของการเข้าร่วมของบุคคล ถ้าหากเยาวชนชายไม่มีเวลารว่างในการเข้าร่วม หรือไม่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ เยาวชนชายก็จะตัดสินใจที่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรม และชี้ให้เห็นว่า สิ่งกระตุ้นเฉพาะบุคคล ยังส่งเสริมให้เกิดการกระทำรวมหมู่ขึ้น โดยเยาวชนชายเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสร้างโอกาสที่จะได้พบกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ หรือท้าทายความสามารถ (2)การสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญในการชักจูงใจให้เยาวชนชายเกิดการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครอย่างมาก โดยผ่านการเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม การใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสาร และรูปแบบทางการสื่อสารที่ (2.1)เยาวชนให้ความสนใจ และ (2.2)เปิดโอกาสให้เยาวชนชายมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร สื่อบุคคล ผู้นำทางความคิด และFaceBook เป็นสื่อที่เยาวชนชายให้ความสนใจเปิดรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องเครือข่าย (Network) ของเอ็พพร กาญจนรังสีชัย (2532) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเครือข่ายสังคมว่า เครือข่ายต้องมีวิธีการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การสื่อสารยังต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ และการมีส่วนร่วมของเยาวชนชาย กับเครือข่ายในการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เยาวชนชายได้เรียนรู้ถึงปัญหา แนวทางแก้ไข จากการทำงานอาสาสมัครด้วยตนเอง และ (2.3)ยังเป็นการช่วยสร้าง รักษา และขยายการทำงานของเครือข่ายเอาไว้ ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องเครือข่าย ของรุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน (2546)

ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายจะต้องมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องและเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก นอกจากนี้เครือข่ายยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นๆ เพื่อที่จะรักษาความสัมพันธ์กับเยาวชนชายที่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายเอาไว้ เช่น ความถี่ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่มาก มีกิจกรรมที่หลากหลาย

นอกจากนี้ การสื่อสารยังได้แสดงบทบาทที่ส่งผลต่อ (3) การเรียนรู้ของเยาวชนชายที่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร โดยช่วยทำให้ (3.1) เยาวชนชายตระหนักถึงปัญหาบางอย่าง (Sense) ที่เกิดในสังคมและกระตุ้นให้เยาวชนชายเกิดความรู้สึกที่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมแก้ไข ทั้งในฐานะของอาสาสมัคร หรือในฐานะของสมาชิกคนหนึ่งในสังคม ซึ่งนำไปสู่ (4) การเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร ของ McQuail (1983) การสื่อสารที่ดีจะต้องมีการให้ข่าวสาร (Information) การสร้างความต่อเนื่อง (Continuity) การให้ความบันเทิง (Entertainment) และการระดมสรรพกำลัง (Mobilization) ในการสื่อสารระหว่างเยาวชนกับเครือข่ายต้องมุ่งเน้นการสอดแทรกความรู้ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม เพราะหากเยาวชนชายไม่เกิดการเรียนรู้ เยาวชนชายก็จะไม่เกิดความตระหนักถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องเครือข่าย (Network) ของเสรี พงศ์พิศ (2548) ซึ่งได้อธิบายถึงประโยชน์ของการมีเครือข่ายว่า เครือข่ายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ประสบการณ์ แรงบันดาลใจ และทักษะต่างๆ

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะและการสร้างเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงสุดคือการทำงานร่วมกันแบบ “วิงสามขา” โดยการสร้างอาสาสมัครกลุ่มเดิม รักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มเดิม และขยายความสัมพันธ์ไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำควบคู่กันไปด้วยกัน เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการมีเครือข่ายว่า เป็นเครื่องมือหรือวิธีการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ปัญหาใหญ่โตและซับซ้อน

ชั้นเกินกว่าที่ใครจะสามารถเผชิญหน้าได้โดยลำพัง

จากแบบจำลองการเรียนรู้ของเยาวยชน ยังทำให้เห็นถึงลักษณะของการรับรู้ของเยาวยชนชายในการทำกิจกรรมอาสาสมัคร ว่าอาจไม่ได้มีลักษณะกระบวนการสื่อสารตามแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรม (K-A-P) เสมอไป ตามที่ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2541) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ 3 ประการ ในกลยุทธ์การปลูกจิตสำนึก ซึ่งสิ่งที่จะต้องทำเป็นสิ่งแรกสุดคือ “ความรัก” เพื่อให้นำไปสู่ความตระหนักในการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียร่วมกัน แต่จากการศึกษาพบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของเยาวยชนชาย มีลักษณะเริ่มต้นจาก การลงมือทำกิจกรรมอาสาสมัครก่อน จึงค่อยกลายเป็นความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น จึงค่อยนำไปสู่ความรู้ สู้จิตสำนึกสาธารณะในท้ายที่สุด (P-K-A)

จากเหตุผลในข้างต้น “เครือข่ายการสื่อสาร” จึงเสมือนเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างเยาวยชนอาสาสมัครชายกลุ่มใหม่ รักษาความสัมพันธ์ต่อเยาวยชนชายกลุ่มเดิมเอาไว้ และขยายความร่วมมือไปยังอาสาสมัครกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้การทำงานอาสาสมัครสามารถดำเนินต่อไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ เครือข่ายการสื่อสารที่ดีและประสบความสำเร็จ ยังช่วยทำหน้าที่ในการส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของเยาวยชนชายให้สามารถ

แสดงออกมาในฐานะของอาสาสมัครได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
รายการอ้างอิง

[1] Harold Lasswell. (1948) *The Structure and Function of Communication in Society*. Communication Researchers and Policy-Making.sourcrbook.

[2] ไชยรัตน์ เจริญสินธุ์โอฬาร. **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา, 2542

[3] Everett M. Rogers.(1986) *Communication Technology : The News Media of Society*.

[4] อัจฉรา โคมแฉล้ม. **จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

152

[5] จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2555) **วิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทย** หน่วยที่ 8 จิตสาธารณะ.(ออนไลน์) . เข้าถึงได้ <http://mos.etech.ac.th/mdec/learning/s1301/unit08.htm>. วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555

[6] Susan J. Ellis, “Volunt/ar/eer/ism: What’s the Difference?”, in <http://www.energizeinc.com/art/1vol.htm>, 26 August 2003.

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ศาลาแดงจำกัด, 2545

กาญจนา แก้วเทพ, ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, กิตติ กันภัย. **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย

กาญจนา แก้วเทพ, สมสุข หินวิมาน. **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้น

ส่วนจำกัดการพิมพ์: 2553

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. **ได้ฟ้าก้าแห่งการศึกษา สื่อบุคคลและเครือข่ายการสื่อสาร ภาพรวมจากงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.

ประมะ สตะเวทิน. **การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2540

สมควรรกวียะ. **การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ**. ฉบับปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกสินทร์, 2548

ไชยรัตน์ เจริญสินธุ์ไอพาร์. **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2542

นิตยสารสารคดี. “จิตอาสา หนทางแห่งการอยู่ร่วมกันในสังคม” ฉบับที่ 296. 2552